

2. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 № 374-IV : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>.

3. Assessing the Generalizability of the Near Repeat Phenomenon / T. J. Youstin et al. *Criminal Justice and Behavior*. 2011. Vol. 38, no. 10. P. 1042–1063. URL: <https://doi.org/10.1177/0093854811417551>.

4. G 10 - Gesetz zur Beschränkung des Brief-, Post- und Fernmeldegeheimnisses. *Gesetze im Internet*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/g10_2001/BJNR125410001.html.

5. HUDOC - European Court of Human Rights. *HUDOC - European Court of Human Rights*. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B»sort»:\[«kupdate%20Descending»\], «itemid»:\[«001-76586»\]%7D](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B»sort»:[«kupdate%20Descending»], «itemid»:[«001-76586»]%7D).

6. Ferguson A. G. Chapter: «Blue Data» (Excerpt from «The Rise of Big Data Policing: Surveillance, Race, and the Future of Law Enforcement»). *SSRN Electronic Journal*. 2017. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3959202>.

7. China is using AI to predict who will commit crime next. *Mashable*. URL: https://mashable.com/article/china-ai-crime-minority-report?test_uuid=01iI2GpryXngy77uIpA3Y4B&test_variant=b.

Худенко Дмитро Миколайович,
ветеран Національної поліції України,
керівник Департаменту кримінального
аналізу у 2021–2023 роках

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗСЛІДУВАННЯХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ, ДЕ ПРЕДМЕТОМ АБО ЗАСОБОМ ВЧИНЕННЯ Є ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Глобальна дискусія щодо використання штучного інтелекту вплинула і на сферу кримінального аналізу, де активно почала набирати обертів з 20 років нашого століття. Втім, одною із перших, хто приєднався до неї виявилась ще 2018 року харківська школа кримінального аналізу [1]. Зокрема, Д.Ю. Узловим штучний інтелект було розглянуто, як метод та технологію. Поступово науковим товариством вказано на потребу зміни підходів за допомогою штучного інтелекту [2], його значний технологічний потенціал [3, 4, робились спроби вивчення відповідного закордонного досвіду [5], а сам штучний

інтелект віднесено до інструментарію [6]. Крім того, повідомлено про те, що цю технологію використано для пошуку, збору та аналізу даних, виявлення кримінальних правопорушників у режимі реального часу та ідентифікації потенційних жертв злочинів [7]. За результатами аналізу історіографії можна стверджувати, що штучний інтелект у формі методу, засобу чи шляху вдосконалення увійшов до сфери кримінального аналізу.

Натомість вітчизняні розвідки з кримінального аналізу щодо специфіки розслідувань кримінальних правопорушень, де предметом або засобом вчинення є технологія штучного інтелекту, відсутні. Водночас факти вчинення правопорушень такого роду фіксуються, що сьогодні потребує переосмислення фахової кваліфікації. Адже неякісний або низький рівень підготовки особи, яка проводить кримінальний аналіз, її відсутність, може призвести до неправильних висновків і неточних оцінок, що ускладнить встановлення істини у кримінальному провадженні та створить ризик із порушення прав людини.

Питання підготовки фахівців із кримінального аналізу досліджували О.В. Корнейко, А.В. Мовчан, Д.І. Овсянюк, А.М. Ханькевич, В.І. Школьніков [8] та інші. Але на сьогодні не висвітлено підготовку таких фахівців з опанування основ технології штучного інтелекту, а також особливостей розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, де предметом або засобом вчинення є штучний інтелект.

Метою нашого дослідження є характеристика потреби змін у підготовці фахівців з кримінального аналізу системи з огляду на появу кримінальних правопорушень, де предметом або засобом вчинення є штучний інтелект.

На початку викладення нашого матеріалу обумовимо поняття «штучний інтелект». Під ним пропонується розуміти його законодавчий сенс, а саме, – організовану сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [9].

Для виявлення тенденцій у злочинній сфері, які пов'язані із штучним інтелектом проаналізовано практику органу досудового розслідування та суду. Так, 23.10.2024 з

використанням Єдиного державного реєстру судових рішень [10] нами зроблено пошук словосполучення «штучний інтелект» у кримінальному судочинстві. Пошуковий запит повернув вибірку у 45 ухвал (38) та вироків (7), з них по одному інформація заборонена для оприлюднення згідно з п. 4 ч. 1 ст. Закону України від 22 грудня 2005 року № 3262-IV «Про доступ до судових рішень». Із 44 судових рішень 30 визнано такими, що не валідні. Наприклад, коли в них мова йшла про обґрунтування характеристики обвинуваченого у частині оцінювання ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення та рівня небезпеки особи для суспільства за допомогою автоматизованої системи з штучним інтелектом «Касандра» [11]. Або ж коли декілька судових рішень стосувались однієї справи, то таке рішення визнавалось нами за одне. Або це були скарги на невнесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань [12–13] тощо. І лише 14 судових рішень [14] було піддано подальшому опрацюванню.

Судові рішення для аналізу було представлено у вигляді ухвал, зміст яких говорив про перебування проваджень на етапі досудового розслідування. Досудове розслідування у 78,6 % випадків здійснювали органи Національної поліції України.

За хронологією найбільше таких рішень ухвалено у 2023 та 2024 роках (переважно у шахрайствах), що демонструє зростання активності сторін у судових процесах у згаданий період (*графік*).

Хронологія прийняття судових рішень

Одне із перших судових рішень (прийнято 2021 року) стосувалось шпигунства. За версією Головного управління СБ України у м. Києві та Київській області у кримінальному провадженні, відомості про яке 23.10.2019 року внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 22019101110000179 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 114 КК України, громадянин Китайської Народної Республіки Чан, який є директором ТОВ «Голден Ег Технолоджі», з початку 2018 року почав проявляти значний інтерес до проектів, у тому числі, з обмеженим доступом, в сфері нанотехнологій, штучного інтелекту, медичної інженерії, теплоенергетики [15].

Найчастіше судові рішення приймалися в судах Києва та Одеси, особливо в Печерському районному суді Києва, що був найбільш активним.

Стаття 190 Кримінального кодексу України «Шахрайство» є найпоширенішою в цих рішеннях – вона зустрічається у 9 випадках, тоді як інші статті Кримінального кодексу України, наприклад, де гіпотези норми, пов’язані з крадіжкою чужого майна, прийняттям пропозиції, обіцянки або одержанням неправомірної вигоди службовою особою та інші, з’являються поодинокі.

Технології штучного інтелекту найчастіше у змісті судових рішень представлено зв версією слідства як засоби «підробки голосу чи повідомлення» або «привернення уваги», що вказує на характер використання його зловмисниками, особливо у шахрайських схемах (таблиця).

Таблиця

Згадування в судових рішеннях технології штучного інтелекту

Контекст згадування у судовому рішенні технології штучного інтелекту у якості засобу або предмету кримінального правопорушення	ч. 2 ст. 109 КК	ч. 1 ст. 114 КК	ч. 4 ст. 185 КК	ч. 2 ст. 188-1, ч. 2 ст. 209, ч. 2 ст. 361 КК	ст. 190 КК	ч. 3 ст. 190, ч. 2 ст. 309 КК	ч. 3 ст. 368 КК	Всього згадувань
---	-----------------	-----------------	-----------------	---	------------	-------------------------------	-----------------	------------------

Контекст згадування у судовому рішенні технологій штучного інтелекту у якості засобу або предмету кримінального правопорушення	ч. 2 ст. 109 КК	ч. 1 ст. 114 КК	ч. 4 ст. 185 КК	ч. 2 ст. 188-1, ч. 2 ст. 209, ч. 2 ст. 361 КК	ст. 190 КК	ч. 3 ст. 190, ч. 2 ст. 309 КК	ч. 3 ст. 368 КК	Всього згадувань
<i>засіб прикриття нелегальної діяльності</i>				1				1
<i>засіб підробки голосу або повідомлення</i>	1				4		1	6
<i>засіб привернення уваги</i>			1		4	1		6
<i>предмет посягання</i>		1						1
Всього судових рішень за статтями КК України		1	1	1	8	1	1	14

Цілком можливе використання зловмисниками штучного інтелекту у якості засобу підробки голосу чи повідомлення доречно навести такою ілюстрацією: «допитана в якості потерпілого ОСОБА_4, пояснив наступне: 17.07.2023 приблизно о 18:06 мені надійшло повідомлення у соціальній мережі «Viber», від «ЄПідтримки» про те, що я можу отримати грошову допомогу у розмірі 6500 гривень, та разом із цим повідомленням прийшло повідомлення з посиланням на мобільний додаток «ІНФОРМАЦІЯ_2», як пізніше виявилось, що це був не справжній додаток та ввів усі свої данні банківської картки, після чого мені зателефонував «ІНФОРМАЦІЯ_2» із номеру НОМЕР_1, а саме штучний інтелект «Софія», який сказав мені увести 4 цифри у поле, яке з'явилося у мене на екрані телефону, після чого в мене знялися грошові кошти у розмірі 6300 гривень, я намагався зробити знімок екрану переписки, але вона була ними видалена» [16].

Інший випадок стосувався використання інформації про штучний інтелект, як засобу для привернення уваги жертви. Так, «ОСОБА_4 16.03.2023 близько 19 год. 30 хв. за допомогою власного мобільного телефону та інтернет-платформі Playmarket знайшов програму під назвою (посилання ІНФОРМАЦІЯ_2). В описі пояснюється, що програма є штучним інтелектом, який піклується про формалізацію проблем завдань та завантажив

вказану програму. Під час спроби авторизуватися для створення облікового запису його перенаправили на програму за посиланням ІНФОРМАЦІЯ_3 , де він вказав свої дані» [17]. Після цих дій на мобільний телефон жертви надійшло повідомлення про купівлю товару на суму 1497,75 грн з її банківської картки. Потерпілий стверджує, що нічого не купував, сам не здійснював грошові перекази.

Як бачимо, з'явилась та набуває зростання тенденція, коли фіксується використання злочинцями технологій штучного інтелекту, а сама технологія – потенційний предмет шпівонажу. Вбачається, що у перспективі від одного до 5 років зі збереженням поточних умов ми зможемо констатувати збільшення кримінальних правопорушень, де предметом або засобом вчинення є технологія штучного інтелекту. Це можемо розглядати, як виклик для системи підготовки фахівців із кримінального аналізу. Саме тому вкрай необхідне переосмислення підготовки фахівців з кримінального аналізу не тільки з урахуванням знань з використання ними штучного інтелекту, а й щодо делікту, де предметом або засобом вчинення є штучний інтелект, та особливостей їх залучення до розслідування. Одним із таких напрямів підготовки може бути опанування засобів та методів, що виявляють ознаки підробки сутностей, безпосередньо пов'язаних із штучним інтелектом.

Список використаних джерел

1. Узлов Д.Ю. Використання методів і технологій штучного інтелекту в кримінальному аналізі. Застосування інформаційних технологій в діяльності НПУ: матеріали Наук.-практ. семінару, Харків, 21 грудня 2018 р. Х.: Права людини, 2018. С. 17–19.
2. Биков І.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності слідчих та оперативних підрозділів у боротьбі з економічними злочинами. Право і суспільство. 2024. № 1. Т. 2. С. 392–396. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.59>.
3. Батраченко Т.С., Розгон О.Г. Використання кримінального аналізу в боротьбі зі злочинністю: сучасні виклики та перспективи. Право і суспільство. 2024. № 7. Т. 2. С. 309–311. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/75>.
4. Макаренко В., Кисельов А. Інтегрування системи штучного інтелекту в кримінальний аналіз. Grail of Science. 2024. № 35. С. 102–106. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.01.2024.017>.

5. Пядишев В.Г. Перспективи розвитку проактивної діяльності поліції: зарубіжний погляд. Актуальні питання юридичної науки. 2024. № 1. Т. 2. С. 403–412. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.61>.

6. Струков В.М. Інструментальні інтелектуальні платформи для кримінального аналізу. Право і безпека. 2021. № 4 (83). С. 64–79. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.07>.

7. Яровий К. Інтеграція штучного інтелекту у правоохоронну діяльність. Юридичний вісник. 2024. № 2. С. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2024.9>.

8. Корнейко О.В., Школьніков В.І., Овсянюк Д.І. Використання сучасних інформаційно-аналітичних технологій в діяльності центру кримінальної аналітики Національної академії внутрішніх справ. Інформаційні технології в освіті та практиці: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 18 груд. 2020 р.). Львів, 2020. С. 8-11; Овсянюк Д. І. Удосконалення навичок збору інформації з відкритих джерел (OSINT) в умовах воєнного стану в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів). Київ: НАВС, 2024. С. 103–106. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/30594>; Корнейко О. В., Худенко Д. М. Підготовка кримінальних аналітиків у Національній академії внутрішніх справ: історія та досвід. Збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів). Київ: НАВС, 2022. С. 90–93. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/24808>;

Корнейко О. В., Школьніков В. І. Підготовка нової генерації «цифрових оперативників» в Національній академії внутрішніх справ. Інформаційні технології в освіті та практиці: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 17 груд. 2021 р.) / упоряд. Т. В. Магеровська. Львів: ЛьвДУВС, 2021. С. 41–42; Мовчан А. В. Характеристика структури та моделі професійної підготовки фахівців з кримінального аналізу. Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України. Київ: НАВС, 2021. С. 183–185; Ханькевич А. М. Оволодіння основами кримінального аналізу як засіб підвищення компетентності оперативних працівників кримінальної поліції. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 140–143.

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2024 р. № 320-р «Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-%D1%80#Text>.

10. Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>.

11. Ухвала Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 20.07.2021 у справі № 308/7867/21. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98435140>.

12. Ухвала Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 08.07.2024 № 705/3849/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120250992>.

13. Ухвала Шевченківський районного суду м. Львова від 01.11.2017 у справі № 466/6967/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70908364>.

14. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 21.04.2021 у справі № 757/21307/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96585631>; Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 01.10.2021 у справі № 757/43441/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104416403>; Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 13.12.2022 у справі № 757/35689/22-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108021992>; Ухвала Фастівського міськрайонного суду Київської області від 24.04.2023 у справ № 381/477/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110412773>; Ухвала Стрийського районного суду Львівської області від 26.07.2023 у справі №463/6244/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112590868>; Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 06.09.2023 у справі № 638/11185/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113286919>; Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 20.10.2023 у справі № 462/7896/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114322319>; Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 11.03.2024 у справі № 127/7820/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117696764>; Ухвала Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 21.03.2024 у справі № 334/2256/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117862664>; Ухвала Дніпровського районного суду м. Києва від 26.03.2024 у справі № 453/500/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117969013>; Ухвала Октябрського районного суду м. Полтави від 30.04.2024 у справі № 554/4146/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Review/118775517; Ухвала Київського районного суду м. Одеси від 26.08.2024 у справі № 947/17948/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121194815>; Ухвала Приморського районного суду м. Одеси від 10.09.2024 у справі № 522/25297/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121524211>; Ухвала Суворовського районного суду м. Одеси від 16.09.2024 у справі № 523/14956/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121748039>.

15. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 21.04.2021 у справі № 757/21307/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96585631>.

16. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 06.09.2023 у справі № 638/11185/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113286919>.

17. Ухвала Фастівського міськрайонного суду Київської області від 24.04.2023 у справ № 381/477/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110412773>.

Шаповаленко Євген Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент,
т.в.о. завідувача кафедри оперативно-
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПЕРЕДБАЧЕНИМ СТ. 407–409 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У Конституції України проголошується: «Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону». Забезпечення внутрішньої й зовнішньої безпеки України завжди є актуальною проблемою держави. За сучасних умов, коли Україна знаходиться, під час дії правового режиму воєнного стану, це відчутно впливає на стан злочинності в різноманітних сферах життєдіяльності й державності, в тому числі й у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства.